اقتصاد و هیأت تراز انقلاب اسلامی / شماره هفتم / پاییز ۱۴۰۴

هیأت، الگوی پیشرفت اقتصاد

گفتاری از حجت الاسلام والمسلمین حمزه معلی

پیرامون نقش هیأت به مثابه

پیشران اقتصاد مقاومتی

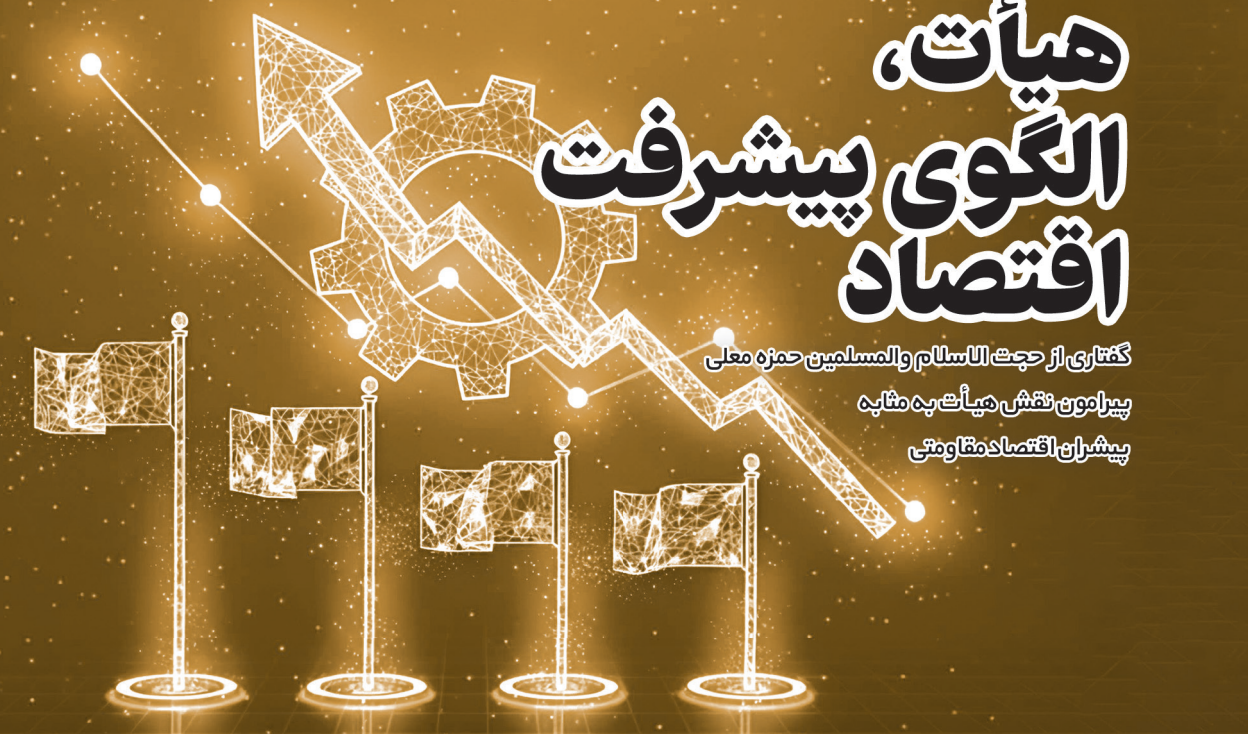

اقتصاد و هیأت تراز انقلاب اسلامی
شماره هفتم، پاییز ۱۴۰۴

هیأت، الگوی پیشرفت اقتصاد

گفتاری از حجت‌الاسلاموالمسلمین حمزه معلی پیرامون نقش هیأت در الگوی پیشرفت اقتصادی جامعه
برنامه تلویزیونی روایت هیأت، ۲۰ مهر ۱۳۹۸

تهیه و تنظیم: معاونت تولیدات رسانه‌ای جامعه ایمانی مشعر
طراح جلد: علی ناصری
صفحه‌آرا: حسن ناصری

استفاده از مطالب نشریه و تکثیر آن برای هیأت‌ها، در صورت ذکر منبع آزاد می‌باشد.

جامعه ایمانی مشعر

قم ـ کد پستی: ۳۷۱۹۶ - ۱۵۶۴۷
سامانه پیامک: ۳۰۰۰۱۵۴۲
پایگاه اطلاع‌رسانی: www.۱۵۴۲.org
رایانامه: info@۱۵۴۲.org

بسم الله الرحمن الرحیم

امام خامنه‌ای دام‌ظله:

«انتظار به‌حقّ مردم ما، این است که از یک اقتصاد شکوفا برخوردار باشند، رفاه عمومی باشد، طبقه ضعیف از وضعیّت غیرقابل‌قبول خارج بشود، از مشکلات نجات پیدا کند؛ این‌ها انتظارات مردم ما است و این انتظارات به‌حق است.»

مقدمه

در مسیر پرفرازونشیب تدوین الگوی پیشرفت اقتصادی جامعه که ریشه در ارزش‌های اصیل اسلامی و آرمان‌های انقلابی دارد، تنها به سازوکارهای خشک اقتصادی و برنامه‌ریزی‌های کلان بسنده نمی‌شود. این الگو در پی دستیابی به پیشرفتی همه‌جانبه، عادلانه و درون‌زا است که کرامت انسانی و معنویت را در کنار شکوفایی مادی قرار دهد. در این میان، نهادهای اجتماعیِ برخاسته از بطن مردم، نقشی تعیین‌کننده ایفا می‌کنند. هیأت‌های حسینی، به‌عنوان یکی از اصیل‌ترین و فراگیرترین این نهادها، در کانون این توجه قرار می‌گیرند.

هیأت، در نگاه اول، محفلی برای سوگواری و اشاعه معارف دینی به شمار می‌رود؛ اما در لایه‌های عمیق‌تر، کارگاهی آموزشی برای تزریق و نهادینه‌سازی ارزش‌های اقتصادیِ مطلوب است. مفاهیمی چون قناعت، انفاق، عدالت‌خواهی، مبارزه با اسراف و مصرف‌گراییِ افراطی و تأکید بر کار و تلاشِ شرافتمندانه، در دل روضه‌ها و مراثی آن

جاری می‌شود. این نهاد، این ارزش‌ها را نه از طریق سخنرانی خشک؛ که از مجرای عاطفه، ایمان، عمل و شعائر مشترک به مخاطبان خود انتقال می‌دهد. بدین ترتیب، هیأت به تصحیح فرهنگ اقتصادی و سبک زندگی کمک می‌کند.

این تأثیر فرهنگی، مستقیماً بر شاخص‌های عینی اقتصاد جامعه تأثیر می‌گذارد. ترویج فرهنگ قناعت و پرهیز از تجمل، الگوی مصرف را به سمت عقلانی‌تر و بهینه‌تر سوق می‌دهد. ترویج فرهنگ کار و انفاق، هم‌زمان هم بر تولید ملی می‌افزاید و هم شبکه‌ای از تعاون و حمایت اجتماعی در برابر فقر ایجاد می‌کند. هیأت می‌تواند به کانونی برای شبکه‌سازی اقتصادی، معرفی فرصت‌های کارآفرینی و تقویت تولیدات داخلی در میان اعضا تبدیل شود؛ بنابراین، هیأت سرمایه اجتماعی و فرهنگی لازم برای پیشرفت اقتصادی را فراهم می‌سازد.

این شماره از فدک بر آن است تا با واکاوی ابعاد مختلف این نقش‌آفرینی، راهکارهای عملی برای بهره‌گیری هرچه بیشتر از ظرفیت هیأت‌ها در الگوی پیشرفت اقتصادی ارائه نماید. هدف نهایی، ترسیم نقشه راهی است که در آن، هیأت نه نهادی منفک از عرصه اقتصاد که بازویی توانمند و پیشران در تحقق اقتصاد مقاومتی، پویا و عدالت‌محور باشد. امید است با اجرایی‌سازی این راهبردها، شاهد شکوفایی هرچه بیشتر اقتصاد جامعه در پرتو ارزش‌های ناب اسلامی باشیم.

هیأت؛ پرچم‌دار ترویج فرهنگ اقتصادی اهل‌بیت علیهم‌السلام

کارکرد اصلی و هسته مرکزی هیأت، اقامه عزای اهل‌بیت علیهم‌السلام و تعظیم شعائر آن بزرگواران است. این بدان معناست که در جایی که اهل‌بیت علیهم‌السلام امری داشته‌اند و قدمی برداشته‌اند، آن صنف و جمعیتی که باید خود را پیرو اهل‌بیت علیهم‌السلام بداند و متولی گسترش این امر در جامعه باشد، هیأت‌های مذهبی هستند. اگر ما سیره امیرالمؤمنین علیه‌السلام را داریم که ایشان شخصاً وارد چاه آب شدند و از صبح تا ظهر به کندن آن مشغول شدند، سپس بیرون آمدند، نماز خواندند و غذایی تناول کردند و با بازگشت و زدن اولین کلنگ، آب فوران کرد و لباس حضرت را گل‌آلود کرد به‌طوری‌که نتوانستند در چاه بایستند؛ در این هنگام اولین کاری که انجام دادند، درخواست قلم و دوات بود تا آن چاه را وقف مستمندان کنند. **اگر وقف، از سنت‌های اصیل اهل‌بیت علیهم‌السلام است، پس بچه‌هیأتی ما و خود هیأت‌ها به‌عنوان پیروان آن حضرت، باید این امر را در جامعه گسترش دهند.**

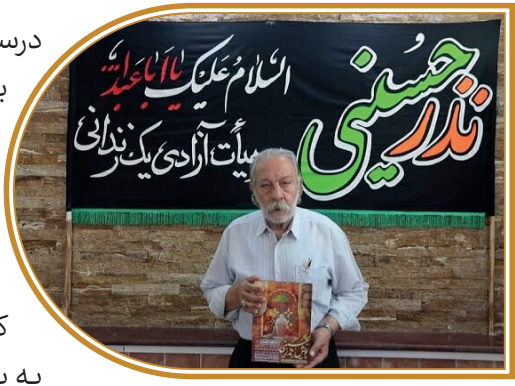

درست است که این مثال یک مثال فردی از رفتار امام بود؛ امّا ما باید توجه کنیم که در هیأت، هم با تربیت فردی بچه‌های هیأتی سروکار داریم و هم با اجتماع آنان. از این اجتماع و ساختار تشکیلاتی که هیأت‌ها با یکدیگر پدید می‌آورند، یک سری کارکردها و ویژگی‌های خاص ظهور می‌کند که اتفاقاً در اقتصاد کلان ما نقش دارد.

به بیان دیگر، **هیأت می‌تواند در دو بُعد مجزا در اقتصاد کشور اثرگذار باشد و ما باید از این دو حیث و دو سطح به آن بپردازیم. یک بُعد، همان بُعد فردی و تربیتی است و بُعد دیگر، کارکرد اجتماعی و کلان هیأت است.**

اساس بحث در روایت ما از هیأت، معطوف به همان کارکرد کلان اقتصادی است که از هیأت‌ها انتظار داریم. برای محقق‌شدن این نقش‌آفرینی، ما باید زیرساخت‌های لازم را برای هیأت‌ها فراهم کنیم تا آن‌ها بتوانند اثرگذاری لازم و شایسته خود را در اقتصاد کشور داشته باشند.

هیأت؛ کنشگری فرهنگی با بازتاب اقتصادی

اینکه اساس فعالیت هیأت، اقامهٔ عزای اهل‌بیت علیهم‌السلام است و افراد اصلاً با این محوریت دور هم جمع می‌شوند، بحثی در آن نیست. قطعاً وقتی از تأثیر هیأت‌ها در اقتصاد کلان سخن می‌گوییم، مقصود ما تصور هیأت به‌عنوان یک بنگاه اقتصادی نیست. کاملاً مشخص است که هیأت قرار نیست مستقیماً به فعالیت اقتصادی بپردازد. اما هنگامی که هیأت مأموریت‌هایی را به‌تناسب زمان و مکان برای خود تعریف می‌کند، انجام این مأموریت‌ها می‌تواند آثار و پیامدهای اقتصادی به همراه داشته باشد.

در حوزهٔ اقتصاد فرهنگ که جایگاه هیأت را نیز می‌توان در این عرصه جانمایی کرد، یک تحول نگرشی رخ داده است. در گذشته، نگاه به اقتصاد فرهنگ مبتنی بر این بود که یک فعالیت فرهنگی را ابزاری برای کسب درآمد مستقیم بدانیم؛ مثلاً می‌گفتند برای

یک کار فرهنگی مخارجی شده و باید درآمدی از آن حاصل شود.
اما در نگرش جدید، مقوله فرهنگ صرفاً این نیست.

در نگاه نوین، هنگام هزینه‌کردن برای یک فعالیت فرهنگی، این پرسش مطرح می‌شود که عواید فرهنگی این هزینه برای فرد و جامعه چقدر است؟ سپس نسبت هزینه به‌دست‌آمده را با عواید فرهنگی آن کار می‌سنجند تا ببینند آیا این کار، اقتصادی بوده است یا خیر؟
بنابراین، نگاه ما به هیأت نیز این‌گونه است؛ بالاخره هیأت درآمدی دارد، هزینه‌ای دارد و ساختاری مشخص.
ما به هیأت، با طمع پول‌سازیِ صرف نگاه نمی‌کنیم؛ هرچند که خروجی فرهنگی هیأت مشتریان خود را دارد؛ مثلاً ممکن است یک کلیپ یا سی‌دی آن خریداری شود و هم خواهان داشته باشد و هم مستمع.
اما مقصود ما این است که هیأت را باید با کارکردهایش در سطح جامعه، به‌ویژه کارکردهای فرهنگی‌اش که حتی ابعاد اقتصادی دارد، شناخت و با همان معیار و سنجه، کار هیأت و هزینه‌ای که برای مراسم آن می‌شود را ارزیابی نمود.

ویژگی‌های متمایز هیأت: مردمی‌بودن و الگوسازی

باید به ویژگی‌های هیأت بپردازیم که در کارکرد اقتصادی آن دخیل است. ابتدا می‌خواهیم از یک نگاه بیرونی به هیأت نگاه کنیم. از این منظر، ما یک اجتماع و تشکّل را مشاهده می‌کنیم که مؤمنانه، مذهبی و دینی است؛ جایی که مردم دور هم جمع شده‌اند و عزاداری می‌کنند. نکتهٔ مهم این است که این تشکیلات کاملاً مردمی است و نهادهای حاکمیتی نقش چندانی در ادارهٔ آن ندارند. در مواردی که نهاد حاکمیتی وارد می‌شود، درست است که باید بیاید و زیرساخت‌ها را ارائه دهد تا مردم کار خود را انجام دهند؛ اما این دخالت معمولاً به مداخله‌های فرهنگی می‌انجامد.

بنابراین، این ویژگیِ کاملاً مردمی‌بودن، یک ویژگی متمایزکننده برای هیأت است که مدیریت آن را نیز مردمی می‌سازد. این امر منجر به بروز خلاقیت در مدیریت، چابکی کل ساختار و تشکیلات هیأت و همچنین جهادی کارکردن بچه‌های هیأت می‌شود.

جهادی کارکردن نه به معنای مفت‌کاری؛ بلکه به این معنا که این هیأت و بچه هیأتی‌ها، خروجی وعایدی فراتر از محاسبات صرفاً مادی تولید می‌کنند. یعنی بازدهی کار در هیأت، به جهت روحیهٔ جهادی، بیش از بازدهی یک کار مشابه در یک بنگاه اقتصادی یا اداره خواهد بود.

این یک ویژگی از نگاه بیرون بود. البته جامعه‌شناس از منظر خود به هیأت نگاه می‌کند و منِ اقتصاددان نیز از نگاه خودم. اما ویژگی درونی هیأت که می‌خواهیم در بحث نقش آن در پیشرفت اقتصادی کشور از آن استفاده کنیم، این است که هیأت، نهادی است که وجه ممیزهٔ درونی آن «الگوسازی» است. یعنی منِ منبری وقتی می‌خواهم روی منبر در مورد اخلاص یا ولایت‌پذیری صحبت کنم، ابتدا شروع می‌کنم به تبیین الگوی حضرت عباس علیه‌السلام برای مخاطب.

من امان‌نامه‌ای که برای ایشان آمد را توضیح می‌دهم: این که وارد شریعهٔ فرات شد، دست برد؛ ولی ولایت‌پذیری را رعایت کرد. آنچه که مخاطب با آن ارتباط برقرار می‌کند و در جانش می‌نشیند و به شیرهٔ وجودش تبدیل می‌شود، ناشی از همین الگوسازی است که اثری کاملاً متفاوت و متمایز دارد. این یک ویژگی بسیار مهم هیأت‌های مذهبی است و به نظر من وجه تمایز بسیار مهمی با سایر نهادهای مردمی است.

هیأت؛ کانون فرهنگ‌ساز و خانواده‌محور

نکتهٔ بعدی، خانوادگی بودن هیأت است. زمانی که من وارد هیأت می‌شوم، خودم بر روی منبر می‌روم. اگر سن فرزندم کمتر باشد، مسئولیت تعارف‌کردن قند و قندان را بر عهده می‌گیرد. اگر در ردهٔ نوجوان باشد، کار دکور و تزئینات را انجام می‌دهد و همسرم نیز در سمت دیگر، مثلاً مسئولیت انتظامات خواهران را عهده‌دار می‌شود. یعنی هیأت برای تمام اعضای خانواده نقش و مسئولیتی تعریف می‌کند. این ویژگی خانوادگی بودن، از منظر جامعه‌شناسی به انتقال صحیح فرهنگ کمک شایانی می‌کند؛ چراکه کل خانواده درگیر آن می‌شوند. اولاً، این امر برای فرهنگ‌سازی بسیار مهم و مؤثر است. ثانیاً، موجب ثبات و بقای آن فرهنگ در جامعه می‌گردد. این بستر و ویژگی ممتاز را ما به زیبایی و وضوح در مناسک اربعین مشاهده می‌کنیم.

در آن‌جا ـ به‌ویژه امروزه در عراق ـ زمانی که کل خانواده درگیر خدمت‌رسانی و پذیرایی از زائران می‌شوند، این فرهنگ به شکل کاملی نسل‌به‌نسل منتقل می‌شود و هیچ نگرانی باتوجه‌به ثبات و انتقال این فرهنگ در جامعه عراق وجود ندارد.

همچنین، **این که هیأت‌های ما به شکل طایفه‌ای یا محله‌ای برپا می‌شوند، همهٔ این‌ها فرصت‌ها و ویژگی‌هایی است که هیأت‌ها در اختیار ما قرار می‌دهند.** ما می‌توانیم از این ظرفیت‌های بی‌نظیر در مسیر تغییر و بهبود متغیرهای کلان جامعه، به‌ویژه متغیرهای اقتصادی که موضوع اصلی بحث ماست، بهره‌برداری کنیم.

این ویژگی‌ها، ابزارهای قدرتمندی برای اثرگذاری در عرصهٔ اقتصاد ملی هستند.

هیأت؛ شبکه‌ای فراگیر برای اجرای سیاست‌های اقتصادی و فرهنگ‌سازی

تشکیلات هیأت‌های ما تا عمق روستاهای کشور نفوذ کرده است و این موضوع، یک فرصت بی‌نظیر در اختیار تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران اقتصادی کشور قرار می‌دهد. آنان می‌توانند از این شبکهٔ گسترده، جوان، انقلابی و پای‌کار، به بهترین شکل ممکن استفاده نمایند. به‌درستی اشاره شد که این تشکیلات، ساختاری بسیار قوی و محکم است. در اینجا لازم است به موضوع صندوق‌های قرض‌الحسنه و انتقال فرهنگی که از طریق هیأت می‌توان و باید انجام داد، اشاره کنیم.

در سال‌های اخیر اتفاق مبارکی در هیأت‌های ما افتاده است که البته تا حدی متأثر از شرایط اقتصادی جامعه بوده است؛ سمت‌وسوی هیأت‌ها به سمت مأموریت‌های اقتصادی تغییر یافته است. به این صورت که هیأت‌های ما به سمت تشکیل صندوق‌های قرض‌الحسنه، تشکیل خیریه‌ها و گروه‌های جهادی حرکت کردند. امروز ما بیش از هزار و پانصد

تا ششصد هیأت را شناسایی کرده‌ایم که این سه مورد را در ساختار خود تأسیس نموده‌اند و به مردم خدمت‌رسانی کرده و به محرومیت‌زدایی می‌پردازند.
در کنار این اقدامات مستقیم، بحث فرهنگ‌سازی در هیأت به‌خوبی محقق می‌شود. به‌ویژه در سال‌های اخیر شاهد نمونه‌های درخشانی بوده‌ایم. به‌عنوان‌مثال، یک هیأت، کارکرد اصلی محرم امسال خود را «حمایت از کالای ایرانی» قرار داده است. آن‌ها برای دانش‌آموزان همایشی برگزار کردند، از آنان دعوت به عمل آوردند و نظراتشان را جویا شدند. باتوجه‌به اینکه ایام مهر نزدیک بود، پرسیدند: «برای حمایت از کالای ایرانی ما چه باید بکنیم؟» خود دانش‌آموزان اظهارنظر کردند و گفتند: «ما حاضریم امسال تمام لوازم‌التحریرمان را ایرانی بخریم.» این یک اقدام بسیار ارزشمند بود. آن‌ها طوماری امضا کردند، همایشی برگزار نمودند و دانش‌آموزان هم‌قسم شدند که در سال جدید، لوازم‌التحریر خود را به‌صورت ایرانی تهیه کنند. این نمونه‌ای عینی از فرهنگ‌سازی مؤثر هیأت است.

هیأت؛ پیشران افزایش ثروت ملی در مناطق محروم

هیأت‌ها از طریق اقدامات عملی خود، سهم مستقیمی در افزایش ثروت ملی ایفا می‌کنند. به‌عنوان نمونه، هیأت‌های ما ـ به‌ویژه در مناطق محروم ـ در حال انجام کارهای بزرگی هستند. این فعالیت‌ها در حوزه‌های اشتغال‌زایی و افزایش درآمد جامعه محلی، در نهایت به افزایش ثروت ملی و تولید ناخالص داخلی کل کشور منجر می‌شود.

برای مثال، در منطقه‌ای مانند کوهبنان که بیشتر مردم، معدن‌کار هستند و منطقه‌ای بسیار متمول نیز محسوب نمی‌شود، دوستان هیأتی ما موفق به ایجاد شش شغل مختلف شده‌اند. هر یک از این شغل‌ها نیز چندین نفر را به کار گرفته‌اند و کارهای بزرگی انجام داده‌اند. همچنین در هرمز که آن هم منطقه‌ای محروم است، بحث‌های اشتغال‌زایی بسیار خوبی در حال انجام است.

در کوهبنان، آن‌ها به پرورش شترمرغ و نیز پرورش حیوانات خانگی مانند مرغ و سایر طیور مشغول هستند و علاوه بر این، دو سه شغل دیگر نیز راه انداخته‌اند. در هرمز نیز، هم‌زمان صنعت گردشگری به واسطه فعالیت همین دوستان هیأتی، از سال گذشته تا امسال صدوپنجاه‌درصد رشد داشته است. علاوه بر این، در حوزهٔ صنایع تبدیلی، به فرآوری پیاز که در آن منطقه فراوان است، اقدام کرده‌اند. یعنی پیاز را تبدیل به محصولی می‌کنند که ارزش افزوده بسیار بالاتری نسبت به ماده اولیه دارد؛ مانند آماده‌کردن پیازداغ. به‌هرحال، کارهای بزرگی توسط هیأت‌ها انجام شده و آن‌ها می‌توانند این روند را در صورت تأمین زیرساخت‌های لازم که در ادامه به آن خواهم پرداخت، ادامه دهند. این‌گونه است که یک کارکرد مهم هیأت، یعنی افزایش ثروت ملی، محقق می‌شود.

هیأت؛ تقویت‌کننده سرمایه اجتماعی و محرومیت‌زدایی هدفمند

کارکرد بعدی هیأت‌های ما در اقتصاد کلان، بحث افزایش سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی یک شاخص با ریشه غربی است؛ اما شاخصی است که به‌خوبی قابل‌درک برای همگان می‌باشد و دارای معیارهای خاصی است که باید با آن سنجیده شود. سرمایه اجتماعی هر صنف و فردی را با مؤلفه‌هایی مانند اعتماد (اعتماد به هم‌صنف و هم‌نوع خود و نیز اعتماد به دولت)، هم‌یاری، کارایی و وساطت اجتماعی می‌سنجند.

تحقیقاتی انجام شده که نشان می‌دهد دوستان هیأتی ما از سرمایه اجتماعی بالاتری نسبت به سایر اعضای جامعه برخوردار هستند. این امر نشان می‌دهد که **بستر هیأت، بستری است که سرمایه اجتماعی را می‌سازد و افزایش می‌دهد. در مباحث توسعه نیز مطرح می‌شود که دیگر صرفِ داشتن سرمایه مالی ملاک نیست؛** دیگر گفته نمی‌شود کشوری که سرمایه مالی بیشتری دارد لزوماً به توسعه خواهد رسید؛ بلکه گفته می‌شود کشوری

که مردمش دارای سرمایه اجتماعی بالاتری هستند، به توسعه دست خواهد یافت. بنابراین، وقتی ما در جامعه خود بستری داریم که ریشه در مردم و دین دارد و می‌تواند سرمایه اجتماعی را برای ما بسازد و ارتقا دهد، ما باید بتوانیم از این ظرفیت به بهترین شکل استفاده کنیم.

در نهایت، کارکرد آخری که می‌خواهم برای هیأت‌ها در جهت پیشرفت اقتصادی کشور بیان کنم، بحث محرومیت‌زدایی است. ما نهادهای مختلفی داریم که در نظام انقلابی هزینه می‌کنند؛ پول می‌دهند تا برای محرومیت‌زدایی به مناطق مختلف رفته و نیازها را شناسایی کنند. اما گاهی شاهد هستیم که چه میزان آمار اشتباه از آب درمی‌آید؛ چرا که فردی با کاور و فرم خاص باید برود و این آمار را جمع‌آوری کند. درحالی‌که هیأت ما به طور طبیعی در همان منطقه حضور دائمی دارد و نیازی به هزینه‌کردن از بیت‌المال برای این شناسایی نیست؛ بنابراین، **ما می‌توانیم در محرومیت‌زدایی، حساب بیشتری روی هیأت‌ها باز کنیم.**

غفلت از ظرفیت بی‌نظیر هیأت‌ها در پیشرفت کشور

حالا این پرسش مطرح است: باتوجه‌به این ویژگی‌ها و کارکردهای اقتصادی که هیأت‌های ما دارند، آیا تابه‌حال در دوران انقلاب و در این چهل سال توانسته‌ایم از این ظرفیت به‌درستی استفاده کنیم؟ پاسخ من منفی است. من این را نه به‌صورت یک تئوری که در عمل و از نزدیک تجربه کرده‌ام؛ با هیأت‌ها مأنوس بوده‌ام و می‌دانم چه کارهای بزرگی می‌خواهند و می‌توانند انجام دهند و گاهی ما خودمان به‌عنوان دست‌انداز در مسیر آنان قرار می‌گیریم.

برای مثال، در زلزله کرمانشاه، هیأت‌های ما کارهای بسیار بزرگی انجام دادند؛ از اولین روزهای زلزله تا ساخت خانه و تحویل آن به مردم. اما آیا زیرساختی فراهم بود تا این هیأت بتواند به‌سرعت برای ساخت خانه، نام‌نویسی کند و کمک دریافت نماید؟ در سیل اخیر، وضعیت بسیار بهتر شد؛ اما باز هم ریل‌گذاری قانونی و ساختاری از سوی

قانون‌گذار انجام نشده بود؛ بلکه این تعاملات انسانی بین سازمان‌ها و هیأت مذهبی بود که در صحنه شکل گرفت و مشکل را حل کرد.

هیأتی که در کرمانشاه شاید حتی یک ریال در جیب نداشت و فقط نیروی جهادی خود را برای کمک آورده بود، امروز در سیل یکی از روستاها، نزدیک به یک میلیارد تومان از کمک‌های مردمی هزینه کرده است؛ بدون این‌که حتی یک ریال از دولت دریافت کند؛ زیرا اگر از دولت وام یا کمک بگیریم، یعنی داریم رفاه را از جایی تأمین می‌کنیم که مردم در آن نقشی ندارند. درحالی‌که اگر دولت این منابع را آزاد کند، می‌تواند آن را در جای دیگری برای رفاه عمومی هزینه نماید؛ جایی که بخش مردمی، انگیزه‌ای برای ورود ندارد؛ بنابراین، دو درخواست و خواهش فوری در این‌جا مطرح می‌کنیم:

نخست: جامعه نخبگانی و علمی ما باید ان‌شاءالله وارد این عرصه شوند و روی این مباحث، کار پژوهشی عمیق انجام دهند. در مورد سرمایه اجتماعی مقاله‌ای نوشته شده؛ اما کار علمی گسترده‌ای انجام نشده است. یکی از معضلات اصلی برنامه‌های توسعه کشور، ندیدن همین ظرفیت‌های بومی است. به جرأت می‌گویم این برنامه‌های توسعه احتمالاً برای کشور ما نوشته نشده‌اند؛ چراکه **ما ظرفیت بومیِ قدرتمندی داریم که مشتاق کمک‌کردن است و اساساً برای انجام چنین مأموریت‌هایی تأسیس شده؛ اما ما از آن استفاده نمی‌کنیم.**

دوم: از سیاست‌گذاران و قانون‌گذارانمان تقاضا دارم. هم اکنون که الگوی اسلامی ـ ایرانی پیشرفت در حال تدوین است، من بندی در آن ندیده‌ام که چگونگی بهره‌گیری از ظرفیت‌های مردمی برای مردمی‌سازی اقتصاد را توضیح دهد. یکی از نقدهای اصلی ما به این برنامه همین است. قانون‌گذار ما در مجلس، آیا قانونی برای ساماندهی این ظرفیت عظیم تصویب کرده است؟ ما به لحاظ قانونی چنین چیزی را ندیده‌ایم. ما باید ریل‌گذاری درستی انجام دهیم.

وقتی برنامه توسعه کشور نوشته می‌شود، در بحث محرومیت‌زدایی و افزایش سرمایه اجتماعی، همه می‌دانیم مردمی‌سازی اقتصاد خوب است. مدل‌های مشارکت مردمی در اقتصاد وجود دارد؛ اما سؤال این‌جاست: نهادهای مردمی ما، هیأت‌های ما، کجای این داستان هستند؟ **آیا در بحث حوادث غیرمترقبه، زیرساختی اعم از نرم‌افزاری یا سخت‌افزاری دیده‌ایم که مردم بتوانند از طریق نهادهای خودشان وارد شده و بیشترین اثرگذاری و کارایی را داشته باشند؟**

به‌هرحال، این حوزه نیازمند کار جدی است و پرونده آن همچنان گشوده است. ان‌شاءالله بتوانیم با بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها، گام‌های بلندی برای پیشرفت برداریم. همه این صحبت‌ها از سر دل‌سوزی است. قطعاً کسی که آن برنامه را می‌نویسد، هدفش ارتقای کشور است و ما و شمایی که اینجا نشسته‌ایم، هدفمان اعتلای نام ایران اسلامی است.

هیأت، نهادی پیشران در مسیر پیشرفت اقتصادی

ما در کشورمان نهادهایی داریم که اگرچه پس از انقلاب تأسیس شده‌اند؛ اما ظرفیت‌های بی‌نظیری در اختیار ما قرار داده‌اند. برای آن‌که مسیر پیشرفت اقتصادی کشورمان شتاب و فروغ لازم را کسب کند، باید بتوانیم حداکثر بهره‌برداری را از این نهادها به عمل آوریم. **هیأت‌های مذهبی، به‌عنوان یکی از اصیل‌ترین و مردمی‌ترین این نهادها، از جمله سرمایه‌های اجتماعی به شمار می‌روند که کارکردهای متعدد و مؤثر این نهاد در عرصه اقتصاد کلان برشمرده شد.**

از جمله این کارکردها می‌توان به فرهنگ‌سازی ارزش‌های اقتصادی مطلوب، افزایش ثروت ملی از طریق اشتغال‌زایی و توسعه محلی و تقویت سرمایه اجتماعی مبتنی بر اعتماد و هم‌یاری اشاره کرد. همچنین، نقش هیأت در محرومیت‌زدایی هدفمند و کمک به توزیع عادلانه‌تر ثروت ـ که در بخش سوم اقتصاد از آن صحبت می‌شود ـ از دیگر نقاط قوت این نهاد است که آن را به بازویی توانمند برای تحقق الگوی پیشرفت اقتصادی تبدیل می‌کند.

مسائل اقتصادی به عنوان موتور حرکت فعالیت‌های فرهنگی،
همواره یکی از دغدغه‌های هیأت‌های مذهبی بوده است؛
و راهی است که هیأت‌های مذهبی همانند همه مجموعه‌های مردمی،
برای حفظ حیات خویش، چاره‌ای جز گذر از آن ندارند.
ظرفیت عظیم هیأت با استفاده از فرصت ارزش‌های زیبایی‌شناختی،
اخلاقی و اجتماعی، می‌تواند بیش از سایر بخش‌ها،
ارزش‌های اقتصادی خلق کند.
«فدک» می‌خواهد به واکاوی ابعاد اقتصادی هیأت تراز انقلاب اسلامی
بپردازد، تا بتواند با ترسیم الگویی صحیح
در خدمت ترویج فرهنگ ناب اسلامی در هیأت باشد.

جامعه ایمانی مشعر،
محفلی است برای گردآمدن
هیأت‌های کشور.
مشعر چیزی جز اجتماع هیأت‌ها نیست.
جامعه‌ای فراتر از مرزهای نژادی و
تقسیمات جغرافیایی و سیاسی.
اجتماعی ایمانی و توحیدی است

۰۲۵-۳۶ ۶۳ ۱۲ ۲۰
۳۰۰۰ ۱۵۴۲
www.۱۵۴۲.org
info@۱۵۴۲.org

که به دنبال ارتباط بیشتر
محبّان سیدالشهدا ﷺ است...
قرار نیست مشعر تولید کند.
قرار است مشعر آیینه تولیدات
و فعّالیّت‌های شما باشد.
اینجا، جای آرم هیأت شماست
که باید در شماره‌های بعد پرش کنید...